

III. číslo roku 2014
sobota **18. října**

Festivalové listy

50. Mezinárodní festival poezie

Festival pořádá Kulturní zařízení města Valašského Meziříčí, příspěvková organizace, ve spolupráci s NIPOS ARTAMA Praha, Národním osvětovým centrem Bratislava, Kulturním klubem u hradeb Prostějov - DUHA a Městským kulturním střediskem Dolný Kubín.
Finanční podporu poskytlo Ministerstvo kultury ČR, Město Valašské Meziříčí, CS CABOT a Fond kultury Zlínského kraje.

**kulturní
zařízení**
město Valašského Meziříčí

Listina oceněných 50. ročníku MFP

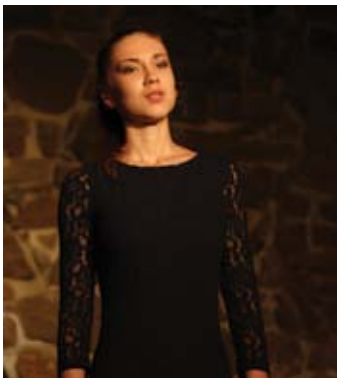
I. kategorie

1. Eva Hadravová
(Praha - ČR)

2. Tereza Svěráková
(Praha - ČR)

3. Mária Schumerová
(Michalovce - SR)

3. Dalimil Ševčík
(Vyškov - ČR)

II. kategorie

1. Jana Machalíková (Praha - ČR)

2. Renata Jurčová (Levice - SR)

3. Pavol Náther (Bratislava - SR)

Speciální ocenění

Cena Jiřího Brolla
Frederika Kašiarová
(Dačov Lom - SR)

Cena Vladimíra Justla
Michaela Palaščáková
(Liberec - ČR)

Cena Starosty
města Valašské Meziříčí
Radim Šíp (Brno - ČR)

Cena Jiřího Demla
Alžbeta Jurkovičová
(Trnava - SR)

JIŘÍKOVO VIDĚNÍ

Chlív, zvířata, lidé, život a smrt

Můj poslední literární tip pro letošní zpravodaj nese punc jedinečnosti. Opravdu, podobná sbírka básní u nás stěží má obdobu. Antologie Chlévská lyrika (aneb zvířata nám odcházejí ze života) je totiž celá... no, o dobytku. A taky dalších domácích zvířatech. Dozvěděl jsem se o ní dlouho před vydáním a už tehdy mě takové tematické vymezení dost zaujalo.

S odstupem času pak musím říct, že se antologie rozhodně podařila. Sestavil ji valašský rodák Zdeněk Volf, sám o sobě zajímavá osobnost už tím, že je básník a zároveň soukromý inseminátor. To ho také předurčilo k nezvyklému edičnímu kousku, jak sám píše v předmluvě: „...když se pročítám poezií, nemohou mi občas do chříptí neuhodit básně na téma zvíře, chlív, dvůr, pastva, jatky..., pro něž si dovoluji nabídnout označení ‚chlévká lyrika‘.“

Nebude to tentokrát žádná komedie, protože sbírka připomíná rekviem za mizející způsob života a nechává čtenářům prostor k přemýšlení, co se s domácími zvířaty z našeho života ztrácí. Ukazuje, jak byl život na venkově provázaný s domácími zvířaty, která dříve lidi živila, v létě jim navíc zúrodňovala pole, v zimě je v chalupě zahřívala nebo aspoň žila s nimi jako společníci.

Výbor není časově ani územně ohraničený, najdete tu kousky od čínského básníka Tu Fu přes Ezopa, Vergilia, Robinsona Jefferse, Bohuslava Reynka, Miguela Hernández, Oldřicha Mikuláška až po současné a regionální autory. Grafickou podobu skvěle dotváří dokumentární fotografie Jindřicha Štreita, které neilustrují přímo obsah básní, ale spíše jejich atmosféru.

Trocha statistiky – nejčastěji se v knížce objevují koně, krávy, prasata, kozy, často i středobod jejich života, tedy chlív a téma

žití se zvířaty v jedné chalupě. Méně často zde vystupují ovce, psi a jiná domácí havěť, třeba kohouti (ale nikoliv slepice), kočky, včely aj. Ze speciálních témat jsou to třeba pokusná zvířata a právo lidí na jejich využívání, mezi rarity patří třeba ptáctví, velbloudi či korida.

Ve většině básní převládá elegické ladění, hlavní téma jsou jatka, zabíjení, smrt a dosluhování zvířat zapomenutých člověkem, když ztratila sílu – celý jejich život je v podstatě „rození do hrobu“. Neboť: „*Je venkovský dvůr středem světa, / kde potkává se život se smrtí. / Krev slepic v trávě hnědne, močí psů a koček bledne / rozespálý kvítek svízele...*“ (Ondřej Fibich). Nejpůsobivěji o jatcích a smrti v hutné zkratce píše Ďondra Lysoskorsky:

Čekání

*Nádraží, koleje, kouř a prach.
Vagóny, krávy, čekání, strach.*

*Včera jste zrosenou trávu šhubaly.
Hory mlčely, potoky zpívaly.*

*Z pysků vám visí žíznivé jazyky,
a z očí hrůzou zdupané výkřiky.*

*Před městem, za městem širá země je.
Z nádraží na jatka vedou koleje.*

Ovšem třeba Oldřich Mikulášek v básni o zabijačce prasete připomíná zároveň prolínání a stejnost zvířecích a lidských osudů:

U soudců růžového

*Je to tak dokonalé,
cesta zpod srdce své matky
do žaludku – a synů
jiných matek –*

*ó temné bratrství vražd
a trávení,
zelený vidím luh
a bílé slyším crčet mléko
i černou kapat krev –
jak je to dokonalé,
soudcové růžového,
když vy zas pod nůž jdete
jiných a krvavějších jatek
ve jménu vlasti, svobody a krále,
aby byl syt sám bůh.*

Zcela na zem nás pak vrací Michal Šanda, který v básni Hovězí srdce pojímá zabijačku s labužnickým sobectvím: „*(...) roštěnec. kýta. plec. / cihlu po cihle / řeznické nůž bourá / ten chrám. / zmocňuje se mě vzrušení. / na dopravníku se lesknou propařený háky / z vyvrhnutých vnitřností / sálá horká vůně / krve. / srdce mi bije. / hovězí srdce. / jako by bilo jen pro mne.*“

Nicméně obraťme se ke vznešenější věci, co třeba takový hymnus Paula Forta Hlas volů: „*Ó hlase volů, večerní hymne v čas dne, kdy svět se řítí / propastnými srázy, kdy stíny bezedné svým chladem brázdy mrazí, / voláš smrt Života sem dolů? A teď už Luna vstává... Hrouda / ve snu, veliký hlase volů, snu tě odevzdává!*“

Povedených kousků je v knížce hodně, ale místa tady málo, takže na závěr už jenom trochu chlívské mystiky v úryvku ze zajímavé básně Jana Slováka Stará svěcení: „*Na Pradliskách, v čísle 3, zbouřali stodolu, / ale i potom nad volným místem ptáci nikdy moc / nelétali. Častokrát bylo vidět, jak se ve vzduchu / vyhýbají neviditelným stěnám. Jestliže některý / z ptáků vletěl do prostoru bývalé stodoly, byl / ztracen. Zmateně poletoval sem a tam tak dlouho, / až padl mrtvý k zemi.*“

Sepsal Jiří Jurečka

Jan Burian, poetický průvodce na cestu do Portugalska

František Listopad

Chystáte se do Portugalska? Chcete se dozvědět, kam zajít na nejlepší „pastel de nata,“ neboli „národní dortík portugalský“ či kde se nachází nejkrásnější veřejný záchodek na světě? Potřebujete vědět, co je to „saudade“ a jiné důležité věci? Nebo je vám milejší, nahlédnout pod povrch všednodenního života té země – neznámé, a snad i trochu exotické, země na jihozápadě Evropy očima bystrého pozorovatele, zkušeného poutníka, který vidí, co jiným uniká a pozorně naslouchá tomu, co jiní neslyší? Cestujete rádi, když zrovna jinak nemůžete, aspoň ve své fantazii, s průvodcem, jenž vyvolává momentky vlastních reminiscencí pěknou češtinou? Listujete rádi hezky vypravenou knížkou nad šálkem dobré kávy? Zajímá vás, o čem na cestách přemýšlí a koho potkává písničkář, publicista a fotograf Jan Burian? Jestliže ano, udělejte si pohodlí, zamíchejte kávu, otevřete knihu s názvem *Výlet do Portugalska aneb Poetický průvodce na cestu tam a zpátky* (Galén, 2014), a nechte se vést.

Také Jan Burian, když připravoval tuhle publikaci, měl nejenom hodně přečteno a nastudováno, ale potřeboval i průvodce, znalce místních poměrů v zemi, o níž toho tady, troufám si tvrdit, zas tak moc nevíme. Jedním z nich byl vzácný člověk František Listopad, narozen v Praze 26. listopadu roku 1921, dle rodného a křestního listu Jiří Synek, v Portugalsku známý pod jménem Jorge Listopad. Známy spisovatel, básník,

esejista, kritik, novinář, překladatel a také scénárista a divadelní i televizní režisér u nás po válce zakládal deník *Mladá fronta* a sám se tam ujal vedení kulturní rubriky. V roce 1948 byl ve Francii a návrat do poúnorového Československa odmítl. Později, po jednácti letech, se přestěhoval do Portugalska. Když Jana Buriana prováděl Lisabonem, žil a pracoval tam už čtyřicet let a vyprávěl, co se mezitím změnilo.

„Je to k nepoznání. Nejdřív jsem přišel do Porta. Lisabon jsem tehdy znal jen málo. V Portu byli lidé ještě chudší a velmi málo informovaní o světě, uzavření v Portugalsku a šetřiví. A měli spoustu dogmat, předsudků a strachu. To všechno, pokud to ještě nezmizelo, mizí. A mizí to nejen v hlavním městě, ale i na venkově. Muži tenkrát chodili v černých šatech a bílých košilích, ačkoli měli jen jednu, nebo dvě. Spousta lidí nikdy neviděla moře. Holíč stříhal vlasy všem stejně. Vysokých škol bylo málo, mladí lidé byli plně kontrolováni a kontrolovali se sami...“ vzpomínal František Listopad při posezení s Janem Burianem v jedné z hospudek starého Lisabonu. „Čas je tu jiný a poměr člověka k času tomu odpovídá. Člověk ze střední Evropy trpí, a do jisté míry je to utrpení sladké. Tady je a není spěch, a když je spěch, tak je to hysterie. V podstatě tu ale není. Stres je sem pouze dovážen. Čas využíváte pro sebe. Čas je váš. Nemáte hodinky a nejste přesný, a přitom všechno vždycky nějak dopad-

ne. Když ovšem děláte nějakou kolektivní práci, není to dobré. Nikdo totiž není přesný. Jedině vlaky – víceméně. A nikdo nemá hodinky. A když je má, tak nejdou. A když jdou, tak se na ně nedívá...“ trochu si zapřeháněl český umělec, který byl svého času také ředitelem Národního divadla v Lisabonu.

V Praze, od premiéry *D 34*, viděl František Listopad všechny hry, které režíroval Emil František Burian až do doby, kdy sám opustil Československo. E. F. Burian mu otevřel oči, srdce a našel poschovávané rytmy v těle. A nebýt té zkušenosti, asi by nebyl s to později sám režírovat po světě. Syn klasika české divadelní avantgardy Jan Burian se pak s Františkem Listopadem seznámil s pomocí společných přátel. „Jednou jsem seděl v Rakovníku v Městské knihovně, zazvonil mi telefon a byl tam František Listopad. Říkal, ať tedy přijedu, že mi něco o Portugalsku řekne. Takže jsme se osobně seznámili, až když jsem tam přijel. A je to pro mne jedno z nejzajímavějších setkání, co jsem v životě měl,“ svěruje se autor poetického průvodce Portugalskem. S výjimkou turistických pláží procestoval zemi od severu k jihu a zpět. Obdivoval památky, nebo jen tak posedával v kavárnách, pozoroval a potkával lidi. Jeho cestopis je tedy mozaikou zážitků, setkávání, rozhovorů a malých zamyšlení. Má ale také další, trochu nečekanou proporcí. Je zároveň sbírkou pozoruhodných citací. Než se totiž Jan Burian vydal na jih, přečetl si Fernanda Pessou, Luíse de Camoes i Gutha-Jarkovského a také knihy dalších autorů, kteří o Portugalsku psali.

Porto na severu, pak Coimbra, Lisabon a nakonec i Algarve docela na jihu..., to jsou „hlavní“ města a místa zastávek Jana Buriana na jeho první, šestinedělní cestě Portugalskem, která poskytla podklady pro bezmála tři sta stránek jeho postřehů, dojmů a vzpomínek, o něž se v knížce podělil s vnímavými čtenáři. „Říkal jsem si, že je to vlastně pro mne trochu záhadná, tajemná země na druhém konci Evropy, která sice patří do Evropské unie, ale já o ní vlastně nic nevím, zatímco o jiných zemích jsem už něco věděl. A tak jsem říkal, že se nad tím zkusím nějak pozastavit, a pozastavil jsem se na čtyři roky,“ odhaluje autor knihy důvody, které ho přivedly do Portugalska, kam se od své první návštěvy v roce 2002 opakovaně vrací, dnes už sám v roli průvodce zvědavých návštěvníků, jimž jde o víc, než o pobyt v turistických centrech.

Karel Prokeš

Kdyby recitace nebyla těžká a osobní, tak nemá smysl, říká Eva Hadravová

Poezie představuje pro devatenáctiletou Evu mnohem zajímavější materiál k přednesu než próza. Baví ji objevovat v básních skryté významy a prostřednictvím recitace sdělovat lidem své pocity. Na padesátý ročník MFP proto recitátorka z Prahy přijela se dvěma poetickými texty. Ve finálovém kole dojala publikum skladbou Heinovské noci Karla Šiktance, v níž autor vzpomíná na smutný osud Lidic.

Oba večery jsi recitovala básně. Vybíráš si výhradně poezii?

Postupně jsem přešla výhradně od prózy přes poezii prózy až k básním a zjistila jsem, že jsou pro mě nejzajímavějším materiálem k recitování. Nabízí spoustu možností, jak si hrát s přesahy, významy, obrazností. Myslím, že v básních je ukryto opravdu mnoho pod povrchem textu. Tím neříkám, že v próze není, ale v básních mě to baví objevovat mnohem víc.

Proč sis vybrala konkrétně text Karla Šiktance?

Já jsem chtěla recitovat něco od Šiktance. Povídala jsem si s mnoha lidmi a četla jsem od něj pár sbírek, ale Heinovské noci jsem nějakým způsobem vynechala. Na Wolkerově Prostějově jsem si povídala s Alešem Vrzákem a říkala jsem mu, že hledám inspiraci, co bych mohla recitovat. A on mi poradil právě Heinovské noci, takže díky němu jsem na tenhle text narazila. Ale tuhle tematiku recituji poměrně často, protože k ní mám osobní

vztah. Máme v rodině hodně zvláštní osudy spojené s druhou světovou válkou, s holocaustem atd. Je to pro mě silné téma.

Není to pro tebe příliš těžké a osobní?

Samozřejmě je. Ale kdyby recitace nebyla těžká a osobní, tak nemá smysl to dělat. A myslím, že recitace má mnohem větší výpovědní hodnotu o člověku než třeba herectví.

Pokolikáté jsi na MFP? Našla sis tady přátele?

Potřetí. Ano, už se tady vytvořila taková skupinka lidí, vždycky se na sebe těšíme a máme společné rituály, chození do čajoven a tak dále.

I s porotci už ses setkala dříve? Víš třeba, co od nich můžeš očekávat?

Na začátku soutěže jsem z hrůzou zjistila, že všechny znám minimálně od vidění. (směje se) Ale pokaždé mě překvapí, jaké číslo vytáhnou. Dost často jsem to vůbec neočekávala. U někoho jsem čekala, že mě podcení, a u někoho naopak, že půjde se mnou. Asi nemá smysl nic očekávat.

Navštěvuješ nějaký dramatický kroužek?

Ano, recituji od šesti let, ale do dramaťáku jsem chodila až od devíti. Takže v literárně-dramatickém oddělení jsem deset let. Spoustu let, až do minulého roku, jsem měla skvělou učitelku recitace, která teď bohužel odešla od všeho dramatického.

Inspiruješ se někým?

Dělám to podle sebe, protože recitace je čistě osobní a niterná záležitost.

Chtěla by ses přednesu věnovat do budoucna více?

Pokud mě někdo bude chtít poslouchat, tak hrozně ráda.

Napsala jsi někdy sama nějakou básně?

Já se o psaní ani nesnažím, protože jsem četla tolik nádherných básní, že bych se styděla dělat nějakou vlastní produkci, když vím, že někdo to umí tak báječně. Radši to přenechám těm talentovanějším ve psaní.

Nemyslíš, že dnes není poezii věnována taková pozornost jako próze?

Co se týče repertoárů recitačních soutěží, když má člověk volný výběr mezi básní a prózou, tak rozhodně převládá próza. Asi si ostatní myslí, že je próza lehčí na recitaci. Nebo možná více tíhnou k tomu, co je jim bližší a známější. Pro mě samotnou ze začátku, když jsem byla v brzké pubertě kolem 13 let, byly básně úplně jiný svět. Říkala jsem, že „tohle v životě nebudu recitovat“ a byla jsem zastávkyní originálních próz. (směje se) Hodně jsem básně začala číst, až když mi bylo kolem 17, 18 let. Každý si na to přijde sám.

Bára Sobotková

Eva Hadravová recitovala v prvním kole Jau od Daniil Charms.

Pavel Petr:

I PŘES VEŠKEROU ZKUŠENOST ČTU VERŠE STÁLE JAKO UŽASLÝ JINOCH

Pavel Petr básně píše, ale je také jejich vytrvalým propagátorem. Spojuje múzy. Slovo, hudbu, výtvarno. Umí to jako málokdo jiný. V Krajské galerii výtvarného umění ve Zlíně pracuje už od roku 1992. Má na starosti výstavy po technické stránce, je ostatně vyučený strojař.

Má ale také funkci pro výtvarnou galerii trochu nezvyklou. Je redaktorem literární rubriky revue *Prostor Zlín*. Ta se kromě výtvarného umění a architektury systematicky věnuje i profilům současných básníků. Pavel Petr také inicioval a organizuje úžasné večery Básníci v prostoru Zlín, které na Moravu pravidelně přivádějí a spojují nejzajímavější osobnosti české poezie, hudby i výtvarného umění.

Proč se časopis *Prostor Zlín*, který vydává galerie a zaměřuje se primárně na výtvarné umění, věnuje i poezii?

Nám od samého začátku, to znamená už před jednadvaceti lety, kdy jsme revui zakládali, šlo o setkání – a setkání slova s obrazem bývá vždy velmi obohacující a dále potom inspirativní. Může zde, v této blízkosti, docházet k pozoruhodným setkáním a také třeba konfrontacím a střetům, může se náhle objevit nečekaná souvislost – a to jsme považovali za dobré. Samozřejmě počátek byl v tom, že jsem tenkrát nastupoval do galerie a moje předchozí nejružnější ediční práce se přímo nabízel k zařazení literárních rubrik do výtvarné revue, která v barevné části reflektovala malířství a dále potom v černobílé části jsem se věnoval jak slovesným archivům, tak publikacím živých básníků. Za ta léta vznikla bohatá antologie českých autorů. Taková skoro encyklopedie.

A naše revue není z těch, které se obvykle vyhazují, ale zůstává nadále, pro své bohatství, na mnoha pracovních stolech.

Kromě zveřejňování básní zajímavých autorů jste šli ještě dál. Vznikl úctyhodný dramaturgicky pojatý cyklus s nejvýraznějšími osobnostmi české poezie, navíc doplněný hudbou. Jak k tomu došlo a kdo jsou podle Tebe nejzajímavější osobnosti, které se v *Domě umění* a později ve 14. budově objevily? Každopádně díky za to, že k nám do Zlína přivádíš takové legendy. S některými z nich, jako je Ivan Martin Jirous nebo Milan Kozelka, se už bohužel neuvidíme ...

Vzácný přítel Ivan Martin Jirous právě tyto večery odstartoval. A byl ve Zlíně velice rád. Odjížděl dojatý a s velkým košíkem pisto-

Pavel Petr

lí (typ lahve na víno, nikoliv ruční střílná zbraň, pozn. red.) od bukovanských vinařů, kde na svěcení křížové cesty byl obklopený krojovaným mořem. Ty večery opět jsou jako ničím nenahraditelné chvíle a místo setkání. Připravuju je díky laskavosti a záštitě mé domovské galerie, díky obětavosti přátel a kolegů. Dům umění byl oproti současnému stavu takový přírodnější, měl odlišný charakter už tím, jak byl situován nad městem a jak nad tím městem majákově svítil a zářil a přitahoval nejružnější poutníky – samozřejmě jsem se strchoval, že na tak podstatné večery nedokážeme navázat v takovém tom klasickém typu instituce, která přece jenom bývá ve svém vlastním principu svazována nejružnějšími omezeními a pravidly, ale šlo to. Zkusili jsme to a teď si myslím, že to je jiné, ale zůstalo to stejně tak smysluplné. Máme nyní možnosti jak v prostorách měnicích se výstav, tak ve stálé sbírce moderního umění, a to jak v otevřeném prostranství přímo mezi

obrazy, tak v akváriu – v takové skleněné výukové kostce a nakonec ještě k tomu, když nad námi přivětivě zapadá slunce, tak máme k dispozici otevřenou terasu přímo proti zlínskému mrakodrapu. K těm jménům – mimo muzikanty a literární esejisty, historiky, vystoupilo už k padesátce hostů – básníků solitérů – a vybírat, zmiňovat se dá jen opravdu namátkově – pozvání přijal třeba vzácný básník Zbyněk Hejda, některá vystoupení jsme propojovali i přímo s autorovou výstavou – to se přijel po mnoha letech znovu podívat do Zlína se Karel Machálek. Velkou a vysněnou radost jsem měl z návštěvy předního sinologa Ferdinanda Stočese, kdy jsem toužil propojit na jeden krátký okamžik pijáckou poezii Li-Poa se štěglivými písněmi z Hornácka, propojit čínskou klasickou poezii s moravskou lidovou poezií. Obdobně se podařilo zatím poslední a šťastné setkání, a to Jiřího Suchého – semaforského s hrubovrbeckou legendou – s Dušanem Holým. Ještě si dovoluji poznámkou zmínit, že před rokem Eugen Brikcius vymítal latinskými formulkami ze Zlína satana. Rok máme rozdělený na pozdně jarní cyklus, obvykle začínáme v průběhu května, dokud ještě kvetou japonské třešně, a na podzim. Až těsně do Vánoc máme každý měsíc jednoho slovesného tvůrce, který je ale zároveň a prvořadým způsobem známý jako malíř a ty večery se jmenují Básníci v prostoru Zlín s podtitulkem Orfeův krevní obraz. Obdobně jako když moje vlastní knižní edice v nakladatelství Kniha Zlín má jméno Walt s podtitulem Vratký oheň.

Jaké autory jsi pozval v nejbližších měsících?

Takže jen telegraficky – tento rok ještě přijede z Olomouce básník a kněz – husita Rostislav Valušek. V listopadu otevíráme výstavu

Pavel Petr a Vratislav Brabenec

Kuběna-Nezval, kde představíme oba mnohovrstevnaté básníky jejich suverénním výtvarným dílem a bude to v některých momentech až mrazivě kuriózní. U Vítězslava Nezvala budou vystaveny dva portréty – Klementa Gottwalda a Konstantina Biebla. Večer poesie bude na samém konci výstavy, v únoru příštího roku. V měsíci listopadu vystoupí ještě Petr Nikl a v prosinci bude naším hostem Vladimír Kokolia.

Proč je důležité, aby poezie nebyla čtena jen doma, v soukromí, ale také na veřejnosti?

Snad jen pro tu možnost vidět básníka, vidět jak žije, jak funguje, jakou barvu mají jeho ponorné oči, jak se dívá, odnášíme si celkový jeho tělesný obraz a spolu s ním fragmenty zaslechnutého. Torsa, jednotlivé verše, jednotlivá slova, která třeba on nějakým zvláštním způsobem zvýrazní, nebo která v sobě udusí, která slyšíme jen nezřetelně, jakoby zcela zanikala - měla v jeho interpretaci zaniknout a potom, třeba při našem vlastním opakovaném čtení, když se k nim vrátíme v knize, ta přeslechnutá slova pro nás ohromujícím způsobem ožijí.

Sám jsi autorem, proto se zeptám, jak hodnotíš současnou českou básnickou scénu? Co Tě v poslední době zaujalo, oslovilo, inspirovalo nebo naopak naštvalo?

Já nehodnotím, občas – i nyní přes tu veškerou zkušenost - čtu verše zase jako užaslý jinoch – jako v jinošských zázracích, občas ještě žárlivě zazávídím, občas se ještě zamiluju u některého básníka do přepychové nádhery spojení slov. Jinak musím povědět, že mnoho nejblíže přátel mně rychle odchází. Rychle.

A jak jsi na tom v současnosti ty? Píšeš? Můžeš se s námi podělit o nějakou novou báseň?

Jak jsem na tom já sám? Jsem zcela podmíněný prvním verši. Tomu klasickému prvním verši. Přijde-li, nepřijde. Ale neustále jsem v práci a pracovat jsem připravený. Tento rok v ostravském Protimluku mně vychází výbor z milostné poesie Ucíťíš slanou chuť a potom vůni hermelínu, tak snad z této knihy poslední verše?

Městská krev hořela tiše metropolitní.

Opřený o lokty, rychle to skončilo.

Dorůstající krutost, podzimní viditelnost.

Svaly delta, hledáš polohu hvězdnou.

Ale moment přidám ještě jednu nepublikovanou, chcete-li z takových veršů svého druhu komentářů.

Doktora Emila Háchu převážejí z Lán na Pankrác,

Edvard Beneš jenom utrousil, že ho mohli nechat dožít v Lánech,

náhrobek je úplně holý a prázdný,

Václav Havel nešel a nevytesal tam prezidentovo jméno,

nebyl kameník,

ale věděl, že malému Míkovi Hácha divadlo v kostýmech hrál,

lze tváří na loutce důvěřovat?

Výčerpávající práce na loutkách a provázcích, našich smyslů je potěšení.

Hlas znějící mezi večernicemi

na zahradách rakousko-uherských vil,

napnout bělostné plátno v rozích

k poryvu větru.

Děkuji za odpovědi i za verše. Těším se na viděnou u vašich poetických programů.

Pavel Stojar

Autor fotografií: Dalibor Novotný

Pavel Petr připravil program *Básníci v prostoru* s Jitkou Molavcovou a Jirím Suchým

Proběhlo a uběhlo...

Věděli jste, že i v dnešní, rádobě moderní společnosti, je cenzura běžná? A to nemluvím jenom o zemích východu, ale i o Spojených státech amerických. V době, kdy považujeme svobodu slova a projevu za samozřejmost, jsou ze školních tříd i pultů knihkupců vykazovány nejen knihy, které by mohly svým obsahem být nevhodné, ale třeba i úplně nevinný Deník Anny Frankové, prý za implicitně homosexuální momenty v knize, nebo i Hvězdy nám nepřály od Johna Greena. Na seznam zakázaných knih se dostal i příběh Anthonyho Shaffera, agenta CIA, který do papíru otiskl své vzpomínky na válku v Afgánistánu. Ve skutečnosti to ovšem vypadalo tak, že Pentagon spálil všech 9500

vytisků knihy hned po jejím vytištění, aby prý „nešířila citlivé informace“. Tento případ není až tak ojedinělý, jak by se mohlo zdát, proto vznikl **BannedBooksWeek**, neboli **Týden zakázaných knih**, který působí jako odboj už 26 let. V České republice, kde sice cenzura nedosahuje ani zdaleka americké úrovně, tento týden probíhá také, a to od 21. do 27. září. Účastní se jej knihovny po celé republice, které do svého programu zařazují předčítání ze zakázaných titulů a veřejné diskuze. Tato akce probíhá na celosvětové úrovni, a jestli je vám líto, že jste ji letos prošlihli, zasurfujte si trochu na internetu, najdete si nějaké seznamy zakázaných knih a čtěte. Vsadím se, že vás překvapí, co všechno může být na knize „nebezpečné“.

Radíte-li se mezi začínající autory, nebo pokud se vám jenom líbí prostředí autorského čtení, neváhejte a příští rok navštivte festival **Goethův podzim** v Mariánských lázních. Letošní setkání probíhající dny 3.-11. října bylo úplně první a programu určitě nikdo nemohl vytýkat chudost. Kromě klasického předčítání za doprovodu symfonického orchestru si účastníci mohli užít i divadelního zpracování Hrabalových Postřižin s čerstvě načepovaným püllitrem v ruce. Hlavní cíli události je posílit pozici současné české literatury a ukázat, že může směle konkurovat i tvorbě zahraniční. Vedle podpory nových talentů tato akce usiluje i o lepší propojení čtenářů, autorů a nakladatelů.

Nika Reiler

Na slovíčko s Alžbetou

Dvacetiletá Alžbeta Jurkovičová patří mezi stále a nejlépe oceňované účastníky festivalu. Jako jedna z mála ovšem zůstala tak dlouho, že stihla přestoupit z I. kategorie do II. Jaký je mezi kategoriemi rozdíl a co jí recitování na MFP přináší?

Kolikrát už jsi tady byla a co tě sem táhne?

Jsem tu po čtvrté. Hlavně proto, že je tady úplně super atmosféra. Máme možnost vidět české i slovenské recitátory dohromady. I hodnocení je jiné, obvykle na soutěžích dostáváme jenom slovní hodnocení a umístění. Tady je i seminář. Myslím si, že každá připomínka posouvá člověka dál.

Jsou podle tebe porotci hodně přísní?

Je tu více porotců a podle mě k tomu má každý jiný přístup. Ale oni koneckonců taky chtějí, abychom byli lepší. V každém případě je to konstruktivní kritika.

Anketa...

Zažili jsme to všichni. Stalo se to snad každému, kdo někdy v životě něco prezentoval na veřejnosti. V jednu chvíli máte slovo na jazyku, vzápětí úplně pusto v hlavě. Stojíte pevně na nohách na zemi, a najednou si připadáte jako ve zpomaleném filmu a řítíte se dolů z pódia. Horké chvíle na jevišti nejsou nic příjemného, ale po čase z nich je aspoň dobrý materiál na vtipné historky. A s čím se během recitace museli potýkat naši soutěžící?

Matěj Nárožný, Svitavy, 17 let

Jeden vtipný moment by se našel. Zrovna v tomto textu, co jsem tady recitoval. Je tam zmínka o tom, že člověk telefonuje a vyzvání někomu. A v tu chvíli, kdy jsem tohle říkal, tak v sálu zazvonil telefon. Tak to je jedna vtipná historka. Jinak, když je to trapné, tak to radši zapomínám a když je to něco vtipného, tak to zapomenu omylem.

Jak hodnotíš ostatní recitátory?

Jsou tu určitě šikovní recitátoři a každý rok se objevují noví a noví lidé, které jsem předtím neviděla. Já jsem třeba tento rok poprvé v II. kategorii, takže to je úplně nový rozměr – dospělí lidé a také texty se mění. Jsou už takové dospělejší.

Vybírala sis text nějak jinak, než když jsi byla v I. kategorii?

Fúha... Tento rok jsem ještě stále vybírala z toho, co se mi líbí a osobně mě to nějak táhne. Nad tou kategorií jsem ještě moc nepřemýšlela. Spíše až v procesu jsem si to uvědomila u přihlašování, u roku narození. Takové to: „Aha!“

Je složitější zabodovat ve vyšší kategorii?

Neumím to moc porovnat, ale minimálně tento rok jsou v ní úžasní recitátoři. Ale koneckonců i v té první.

Máte už tady nějakou partu?

Jsou tady lidi, které znám buď od nás z Trnavy nebo ze slovenských soutěží. I některé z českých recitátorů jsem tu viděla minule.

Trávíte večery společně?

Většinou se bavíme spolu. Tím, že se s těmi lidmi vidíme opravdu jednou, dvakrát za rok, probíráme, kdo má co nového a podobně. Sem tam si procvičíme nějaké ty texty...

Pozn. Red.: Rozhovor byl přeložen do češtiny, abychom se vyhnuli jakékoli újmě způsobené slovenskému jazyku.

Ptaly se Nika Reiler a Bára Sobotková

Radka Solárová, Košice, 17 let

Tedka naposledy jsem se postavila celá připravená na pódium, ale bohužel jsem si stoupla přesně před reflektor. Ozářilo mě to tak, že jsem tam stála jak srnka na dálnici. Nemohla jsem nic říkat, jenom jsem tam stála a tak nějak jsem to dokončila. Nebo se mi běžně stává, že prskám sliny.

Alžbeta Jurkovičová, Trnava, 20 let

Například včera to bylo dost zajímavé. Zapomněla jsem text právě v momentě, kdy následující věta byla: „Bolo až čudné, ako mala zrazu v hlave jasno.“ Ale já jsem v tom momentě v hlavě rozhodně jasno neměla.

Viktória Revajová, Spišská Nová Ves, 17 let

Staly se mi takové běžné trapné situace – že mi vypadl text nebo mi zaskočilo. Když člověku uvíznou slova v krku a nedopoví větu, tak je to docela směšné.

Koutek poezie

Cyrano

*Pod lunou zbitý
sbírám své city
jablka do ošatky*

*udýchán zmámen
tlačí mne kámen
skrz kůži alumatky*

*nehledě na místo
tuším již najisto
úděsný ortel*

*jak socha bílý
hlavou mi šlípí
myslné forte*

*zlatavé vlasy
pomník tvé krásy
strhal bych z těla*

*v tvém svatém klínu
ztratil bych vinu
zemí se chvěla
spojená těla*

*před prvním sluncem
trináctkou busem
utíkáš domů*

*jak tristní Cyrano
broukám své piano
nemám už komu*

Taftaf

*kořit se svému
vlastnímu stínu
nebo v harému
utápět vinu?*

*na každý pád
vím akorát
v červeném vínu
nakonec zhynu.*

Petr Vašků

A kdo je Petr Vašků?

Student, syn, přítel a kamarád
čte, bouří i miluje tuze rád.
Z šedého Rožnova pochází
psaním se vykupuje z nesnází.
Hudbu má vžitou jak stár je sám,
imanentní světa krásou obehán,
by chtěl jen
nasávat po nocích
Hraběte,
toulat se po kopcích
ve světě.

Čim, čimčim... čim?

Ve druhém kole se **Johana Vašková** rozhodla pro odvážný krok. Roztáhla křídla, vletěla na pódium a rozveselila diváky netradiční interpretací básně Ivana Wernische Vrabec. V celém alternativním textu se opakuje jediné citoslovce: čim. Její humorný přednes nebyl prvním experimentem, který si na publikum vyzkoušela.

Z jakého důvodu ses rozhodla pro svůj dnešní netradiční přednes?

Mně se líbí alternativní texty a Ivan Wernisch jako spisovatel obecně. Tak jsem si chtěla vyzkoušet něco nového v tomto stylu. Přišlo mi to zajímavé zkusit to přednést netradičně. Před vystoupením jsem ale byla trochu nervózní, jak to lidé přijmou.

Co říkáš na reakce jak publika, tak poroty?

Brala jsem to vystoupení spíš jako fór, takže mě nepřekvapily reakce poroty. Zároveň mě potěšily ohlasy publika, když mi potom lidi děkovali, že se jim to líbilo a zpestřilo to festival.

Děláš často podobné fóry a experimenty?

Ano, už loni jsem tady byla s jedním „pokusem“. Recitovala jsem z poetického slovníku

Premysla Ruta. Baví mě takhle si hrát na jevišti a vždycky to pojmut nějak netradičně než jako čistou poezii.

Zato včera jsi měla úplně odlišný text. Podle čeho se tedy řídíš ve výběru?

První text je pro mě citovou záležitostí, tak jsem ten druhý chtěla mít na odlehčení, aby to nebyly samé zabíjáky. Ten první mi přijde jako současné téma dnešní doby. Myslím, že by se o těch problémech mělo mluvit. A poezie má právě tu možnost sdělovat je dál.

Zdá se ti, že má poezie v dnešním světě málo místa?

Myslím, že rozhodně míň, než bývalo. Ale když někdo chce, může se k poezii dostat. I ve školách se jí věnuje méně času, ale když má někdo zájem, jsou prostředky, jak získat od zajímavých autorů různé texty atd.

Jezdíš často na podobné festivaly a soutěže?

Za poslední tři roky jsem byla na více, letos jsem navštívila kromě MFP ještě Wolkerův Prostějov.

Čím tě obohacují?

Rozhodně mi dávají inspiraci. Pak setkání

s novými zajímavými lidmi, protože se sejde skupina lidí, kteří mají stejný koníček. Taky poznávání mezi slovenskými a českými interprety. Celkově je tady skvělá atmosféra.

Ptala se Bára Sobotková

Vytrženo z kontextu

ANEB ODPOSLECHY ZE SEMINÁŘE

„Ty máš v sobě magii. Pokud ale budu ve stejném magickém stavu více jak 5 minut, asi se začnu nudit.“

„Ta energie, kterou do toho dáváš, by mohla být větší, ale jenom na místech, kde si to text žádá. Není třeba dělat z toho Allena frašku, on to zvládá docela dobře sám.“

„Postavit se do stínu a mluvit takovým hlasem, že ti nikdo nerozumí, není úplně šťastná volba.“

„Jako dlouhodobá pozorovatelka a obdivovatelka musím říct, že nejpřesvědčivěji jsi na mě působil, když jsi recitoval jako malý kluk ve školce.“

„Ponížíš významy na začátku, aby vyšlo na konci téma o to výrazněji.“

„Zvažovali jsme, jestli by nebylo třeba oblečení interpretky o něco zcivilnit.“

„Mohlo to být výraznější, silnější a rafinovanější, ale to ještě neznamená, že bys měla přestat recitovat.“

„Ty jsi doplatila na to, že sis chtěla za každou cenu vymýšlet.“

„Přidávala si důrazy tak dlouho, až se ti to rozbilo jako zrcadlo.“

„Když sis žmolala tu sukni, nevěděl jsem, jestli si ji chceš zdvihnout nebo to děláš jen tak mimovolně. Nedokázal jsem se s tím vypořádat.“

„To, že si vezmeš jako téma variace, ale zůstane to pořád stejné, je docela blbě.“

„Udělal jsi na mě velmi dobrý první dojem s prvním textem. Ten druhý jsem neznal, tak jsem si říkal „zkusíme, uvidíme.“ Ale po té neuvěřitelné stylizaci jsem si řekl: „No sbohem.“ Pak si to trochu zachránil tím, že jsi to zopakoval ještě jednou a normálně.“

„Není důležité, co chtěl autor říci, ale jak si to člověk potom interpretuje.“

„Ptala jsem se, jestli je to móda u těch Slováků, že chvilku řvu a chvilku šeptám. Řekli mi, že ne, ale že to tak občas může vypadat.“

„Ty jsi ten text podal tak, že jsem se ocitl v jakémkoli městě. Ale byla to Bratislava.“

„Nevadilo mi, že je to v ženském rodě a interpret je chlap. Taky jsem si vždycky chtěl zkusit interpretovat ženský text.“

„Připadalo mi, že si nám chtěl ukázat všechny ty příšernosti, které si za celou dobu na přehlídkách viděl.“

„Ty jsi tak vyzbrojena technickými prostředky, až to škodí.“

„Rozmohla se móda loučení – recitátor se chytí za žaludek, ukloní se a odejde.“

„Slyším nasazení krásného hlasu a najednou se vzbouří nedůvěra.“

„Hlavně, že není válka, bohatě stačí mír.“

Případné zkreslení jednotlivých výroků je pouze náhodné nebo velmi úmyslné. Z toho důvodu neuvádíme ani adresáty ani autory těchto konstruktivních promluv.

Na semináři šmírovaly Nika a Bára.

Dagmar Jaklová:

DOBA STATICKEHO PŘEDNESU JE PRYČ, DNEŠNÍ GENERACE JE DYNAMIČTĚJŠÍ

Dagmar Jaklová

Páteční večer byl vzpomínkou a ohlédnutím za půlstoletím meziříčské přehlídky. Ve volně komponovaném programu Pavla Chalupy se představilo deset recitátorů, kteří patřili k hvězdám uplynulé éry.

Mezi hosty, které Pavel Chalupa do programu pozval, se objevila i Dagmar Jaklová, dívčím jménem Oravová. Stála u zrodu festivalu poezie a v prvních letech patřila k nejspěšnějším soutěžícím, v roce 1967 se jí podařilo zdolat rivalku Janu Zikmundovou a zvítězila. Později zde působila jako porotkyně.

Ve vzpomínkovém programu zazněly zajímavé informace z historie festivalu. Vy jste byla u toho, když vznikal...

Vzhledem k tomu, že mezi vítězi jsem jediná, kdo je místní a byl u zrodu festivalu, přišla jsem s ohlédnutím za tím, na jakých základech festival vznikl, že to nebylo na zelené louce, že Valmez je město s ohromnou kulturní tradicí. Ochotnická divadla tady začínala už za Národního obrození. Tedy ne až v 60. letech dvacátého století, ale už v 60. letech století devatenáctého. A od té doby hrála téměř nepřetržitě. Byl tady hned několik ochotnických spolků. Naši prarodiče, strýcové a tety, všichni hráli divadlo. V letech 1939 a 1940 v Meziříčí působili bratři Radokové, to byla slavná i když nepřilíš dlouhá kapitola české kultury. Dnes se po nich jmenuje zdejší Základní umělecká škola, která sídlí hned

vedle zámku. Genius loci tohoto města je divadlem prodchnut. A takový podnik, jako festival poezie, může vzniknout jen v prostředí, které je na to připravené.

No a pak to chce také toho iniciátora, kterým byl Jiří Broll...

No ovšem. Ale důležitá byla také ta doba. Byl začátek 60. let, velké všeobecné kulturní oživení, všude vznikaly malé jevištní formy, nebyl to jen pražský fenomén. Prosazovala se nová generace básníků – Josef Hanzlík, Josef Brukner, Jiří Šotola... Existovaly programy nazvané Jarní cesty poezie, autoři jezdili po republice a četli své knížky. Recitace se tehdy pěstovala ve školách, všichni jsme uměli řadu básní nazpaměť. Všechna města měla své recitátory, fungovaly celostátní soutěže tvořivosti mládeže. Sečtème tu dobu a prostředí, do kterého přišli ti dva pánové, jak jsem trochu škaradě řekla náplavy. Honza Trůneček přinesl znalost pražského prostředí. Byl Pražák a sem přišel za svou láskou a usadil se tady. Jiří Broll zase přišel se znalostí prostějovského prostředí, především Wolkerova Prostějova, který byl o pár let starší než Valašské Meziříčí. Není náhoda, že první vítězka Jana Zikmundová je právě z Prostějova. V této atmosféře, v tomto podhoubí pak stačila jen jiskra, kterou byl příchod těchto dvou mužů, kteří nás kolem sebe shromáždili. Naše jádro tvořili místní gymnazisté. Mimochodem zdejší gymnázi-

um je další fenomén, je to jedno z nejstarších českých gymnázií na celé Moravě. Důležité bylo i skvělé technické zázemí. Kluci z meziříčské Tesly byli naši fandové a už věděli, že se festival musí i nasvítit, ozvučit a spočítat. Dal se dohromady tým patnácti dvaceti nadšenců, kteří tím týden žili, vzali si dovolenou a dělali zadarmo zázemí festivalu. Jak je vidno, funguje to podobně i po těch padesáti letech, což je úplně úžasné.

Můžete srovnat, jací byli recitátoři před půl stoletím a jací jsou dnes?

Především je dnes recitace něčím úplně jiným, než bývala. Za našich časů to skutečně byla masová záležitost. Snad každý se pokoušel recitovat. Dnes je to menšina dětí, ale díky Bohu za ni. Mají to mnohem těžší než my. Samozřejmě se velice proměnil způsob interpretace. Za časů, když jsem recitovala nebo později sedávala v porotě, se recitace považovala za samostatnou disciplínu, byla v podstatě statická a pokud někdo udělal gesto nebo se nedej Bože začal pohybovat po jevišti, byl to pomalu prohřešek trestaný stržením bodů. Ale tento posun mi nevadí, vypovídá o tom, že dnešní generace je mnohem dynamičtější a svobodnější, než jsme byli my. Hledají svobodu i ve formách projevu. Co je třeba dotáhnout, je výslovnost a kultivace pohybu, aby nebyl samoučelný. K čemu mám trochu výhrady, je výběr textů. Několik roč-

níků jsem tady nebyla a čekala jsem, že uvidím nějaký posun, autory, které vůbec neznám. V tom jsem trochu zklamaná. Chybí mi víc dramaturgické invence soutěžících. Když se někdo zajímá o recitaci, myslím, že by měl umět najít text, který bude novátorský. I k tomu mají festivaly sloužit.

A jaké autory dnes čtete Vy?

Teď už jsem v důchodu, už nemusím dramaturgicky objevovat, takže se často vracím k oblíbeným knížkám, na které jsem dřív neměla čas. Čtu více prózu než poezii. Ráda čtu memoárovou literaturu. Z české literatury bych v první řadě jmenovala Jana Čepa a jeho autobiografickou knihu *Sestra úzkost*, tu mohu číst pořád dokola. Z novějších mě zaujala loňská nositelka Nobelovy ceny, kanadská autorka Alice Munroová. Připravila jsem pro Český rozhlas četbu na pokračování z jedné z jejích povídkových knih. Vrátila jsem se po letech k Lukavickým zápiskům Hany Ponické. To je velice zajímavé čtení z prostředí slovenské literatury v době Charty 77. Ještě musím zmínit autora, z něžž se stal před pár lety všeobecný trháč. Khaled Hosseini a jeho romány z Afghánistánu *Lovec draků* a *Tisíce planoucích sluncí*. Ty mě dostaly.

S Dagmar Jaklovou rozmlouval Pavel Stojar.

Veronika Kuropatwová

Pavel Chalupa a Petr Horák

Kdo je PhDr. Dagmar Jaklová?

Dagmar Jaklová se narodila ve Valašském Meziříčí, po maturitě na zdejší SVVŠ odešla na studia do Prahy. Absolvovala Filozofickou fakultu UK, obor čeština-ruština, v roce 1988 získala titul PhDr. Po ukončení studia (1969) necelé dva roky učila na základní škole, pak ještě krátce pracovala v Hutním projektu jako tlumočnice a technická překladatelka.

V červnu 1977 nastoupila do literární redakce Československého rozhlasu a setrvala zde následujících 29 let. Věnovala se zpočátku převážně ruské a české literatuře, později k nim přibyla oblast literatury angloamerické. Za léta své redaktorské praxe připravila stovky pořadů – četby na pokračování, literární pásma a kompozice, dramatizace, cykly aj. Spolupracovala na několika speciálních celodenních projektech stanice Vltava – například *Den v pařížské kultuře* nebo *Den ve vídeňské kultuře*, podílela se na založení posluchačského Klubu Vltava (1995).

V důchodu (od roku 2006) nadále externě spolupracuje s literárně-dramatickou redakcí (pod dívčím jménem Oravová). Příležitostně překládá z ruštiny a slovenštiny.

Zdroj: www.rozhlas.cz

Básně Suzanne Renaudové našly svého skladatele na albu Prší na habry

Ondřej Škoch a Zuzana Homolová

Album zhudebněné poezie s romantickým názvem *Prší na habry* (100Promotion, 2014) nějaký čas jen zdobilo můj pracovní stůl podzimní náladou výtvarného řešení obalu. Když si konečně vynutilo soustředěnou pozornost, zároveň se též uzavřel kruh souvisejících okolností, které poslechu folk-rockových písniček, jež by možná snesly také označení alternativní pop, dodaly poněkud dramatický akcent.

Autorkou básní byla Suzanne Renaudová, francouzská manželka Bohuslava Reynka, českého básníka, překladatele a grafika. Přeložila je Alice Škochová, texty pak zhudebnil a nahrál její manžel Ondřej Škoch s několika dalšími hudebníky. Na hudební produkci alba se podílel klavírista Darek Král, který zde občas usedl i za Hammondky či syntezátor. Na soprán saxofon a flétny hrál Štěpán Škoch, na cello Marie Tichá a rytmickou sekci tvořili zkušení jazzoví hudebníci, hráč na kontrabas Petr Tichý a bubeník Jan Linhart. Tomáš Reidl přidal indická tabla i udu a perkusista Tokhi latinskoamerický cajon.

Ondřej Škoch, jinak baskytarista pop rockové kapely Chinaski, jistě není bůhvíjaký zpěvák, ale melodie si napsal na míru svých možností a o pěvecké party se moudře podělil s první dámou slovenského folku Zuzanou Homolovou. Ta, jak si znali posluchači jistě pamatují, i v minulosti spolupracovala s českými hudebníky, s Vladimírem Mertou, Janem Hrubým, Jiřím Stivínem i Vlastou Redlem.

Album *Prší na habry* je v pořadí už třetím v řadě projektů, jimiž Ondřej Škoch představuje zhudebněné básně Suzanne Renaudové,

kteřá psala výhradně ve francouzštině a právě Bohuslav Reynek byl prvním z českých překladatelů její poezie. Kniha *Ta vie est la...* ho natolik zaujala, že v roce 1923 odjel do Grenoble, kde Suzanne Renaudové přednášela anglickou a francouzskou literaturu, aby autorku osobně poznal. O tři roky později si ji vzal za manželku a následujících deset let (1926 - 1936) s ní, a později i se dvěma syny, kteří se narodili v Paříži, žil střídavě ve Francii a na rodinném statku v Petrkově u Havlíčkova Brodu. Tam se také s manželkou a dětmi po otcově smrti natrvalo usadil.

Reynkovi synové Daniel a Jiří zdědili po rodičích umělecký talent i osobitý přístup k životu. Starší Daniel (nar. 1928) s otcem spolupracoval na grafikách a také spolu experimentovali s upravovanými skleněnými negativy. A přestože se musel živit jako šofér u Pozemních staveb, prosadil se sám za sebe i v uměleckém světě díky vlastní technice fotografických montáží. Také mladší Jiří (nar. 1929), přestože vychodil pouze měšťanskou školu, měl doslova encyklopedické znalosti v oblasti botaniky a zároveň byl výborný francouzštinář. Širší veřejnosti se však stal známějším až v devadesátých letech, kdy vyšly jeho překlady francouzské literatury, zejména Henriho Pourrata. Dříve, stejně jako jeho otec, publikovat nemohl a pracoval jako kastelán ve Svatém Kříži.

Když jsem se s příchodem časného podzimu konečně dostal k hudebnímu albu *Prší na habry* a s textovou přílohou v ruce hledal klíč k potměšlým obrazům poezie Suzanne Renaudové: „*Hejno vran věstící nesnáze / sevrě nám srdce v tyto zimní dny / jak pobřeží, kde vlají naše sny / na šibeničním provaze / Když*

nad poli a nad cestami / a duše naší nesnáze / zvečera tlučete prapory svými / černými stíny...“, přišla 23. září zpráva, že v šestaosmdesáti letech zemřel Daniel Reynek. A jak Renaudová dál veršuje v básni *Hejno vran*: „*Když temnoty dějů příštích / zobáky vaše v náznaku jen pší / čísla, co osudy nám krátí / a hned se ztratí...*“, stahovaly se mraky i nad osudem jejího mladšího syna. Tři týdny po svém bratrovi, 15. října, odešel také Jiří Reynek.

Poezie Suzanne Renaudové má tedy svého skladatele v Ondřeji Škochovi a je jistě chvályhodné, že si vedle hraní s kapelou Chinaski najde čas i na poněkud nekomerční, alternativní tvorbu. Nakonec, má pro to jistě předpoklady. Absolvoval Konzervatoř a vyšší odbornou školu Jaroslava Ježka v oboru jazzová kytara a kompozice a jako kytarista a skladatel působil v hudebních souborech nejrozličnějších žánrů: Manon 15, Marcipán, Šum Švistu, Vesna Cáceres nebo Tam Tam Orchestra. Na post baskytaristy v kapele Chinaski nastoupil v roce 2001.

Jak je výše zmíněno, některé básně Suzanne Renaudové sice kdysi do češtiny přeložil Bohuslav Reynek, a je na místě říci, že patří ke skvostům ženské poezie 20. století, ale v obecné rovině je tu její tvorba v podstatě neznámá. Nejsem si jist, zda na tom něco změnil snaha Ondřeje Škocha upozornit na tento poetický odkaz aspoň hudební publikum, ale je chvályhodné, že se o to aspoň pokusil. A jistě stojí za poznámku, že zhudebněnou podobu českých překladů tvorby Suzanne Renaudové nakonec ocenili i její synové Daniel a Jiří Reynkovi.

Karel Prokeš

Tá naša slovenská kultura je drahšia...

ROZHOVOR MGR. JANOU GREŠŠOVOU, ŘEDITELKOU MSKS V DOLNOM KUBÍNĚ

50. MFP navštívila Mgr. Jana Greššová, ředitelka MsKS v Dolnom Kubíně, které je pořadatelem Hviezdoslavova Kubína, nejstarší a nejprestižnější slovenské přehlídky v oblasti uměleckého přednesu a divadel poezie. Valašskomeziříčský festival poezie je dlouholetým partnerem slovenské přehlídky a návštěva Jany Greššové zde rozhodně nemá jen zdvořilostní charakter.

Byla jste tu včera i dnes na soutěži?

Áno.

Jak to hodnotíte, jako „profil“ - mám na mysli jednak úroveň recitátorů a pak také úroveň organizace festivalu?

Nepovažuju se za velkého „profilka“, čo sa týka umeleckej stránky. Mojou úlohou na slovenskej strane, na Hviezdoslavovom Kubíne, je práve organizačné zabezpečenie festivalu. Nedovolím si hrdiť sa tým, že by som mohla hodnotiť úroveň recitátorov.

A môžete se nám svěřit aspoň se svými pocity?

Čo by som to bola za Slovenku, keby som nepovedala, že slovenskí recitátori boli veľmi dobrí. Preferujem humorné veci. Asi každý z nás počúva radšej niečo, čo ho rozveselí, než pochnúrne texty. Viac ma však zaujímalo to, v akých podmienkach tu recitátori recitujú, čo vlastne Valmez dáva recitátorom, či už českým alebo slovenským, jednoducho aká je úroveň vášho festivalu. Bohužiaľ, zatiaľ som si iba jeden jediný rok (tento aktuálny ročník) našla priestor na to, aby som sem prišla.

Jak to tedy hodnotíte, jaké jsou Vaše postřehy z festivalu po organizační stránce? Můžem zodpovědně vyhlásit, že sa mi tu veľmi páči. Máte nádherné zrekonštruované priestory, ktoré Vám môžeme iba závidieť, pretože u nás sa ešte stále recituje v starých 25 ročných priestoroch kultúrneho domu ešte z minulého režimu. U vás to dýcha oživenou históriou. V porovnaní s nami sa u vás súťažne recituje vo veľmi malom priestore, u nás máme priestor pre 350 ľudí. Toto je pre mňa veľmi inšpirujúce, viem si to predstaviť aj v komornejšom prostredí. Nemôžeme si klamať, umelecký prednes sa dnes stal menšino-

vým žánrom, takže toto komorné prostredie je vhodnejšie. Veľmi sa mi páčil včerajší večerný program. My sme tiež robili večer k 60. Výročíu Hviezdoslavovho Kubína – v trochu pompéznejšom duchu. Ale musím sa priznať, že váš program sa mi páčil viac. Bola som tu ako nestranný poslucháč, avšak program ma nielen zaujal, ale aj pobavil, takže to bol naozaj naplnený večer.

Jak hodnotíte spolupráci s Valmezem s ohlednutím do minulosti a jak hodnotíte současnost. Vzešly z vaší debaty s organizátory MFP a s panem Romanem Štěrbou, ředitelem zdejšího Kulturního zařízení, nějaké novinky, na které se můžeme těšit? Organizácia účasti slovenských recitátorov na Valmeze v sa v minulosti neraľizovala prostredníctvom Dolného Kubína, robili to iné slovenské subjekty. Dnes sa situácia mení. Hľadáme cestu ako ďalej, aj cez eurofondy, aj to bolo témou nášho stretnutia. Hovorili sme spolu o možnostiach ako využiť eurofondy pre našu, ale aj pre vašu republiku, aby aj táto časť kultúry a teda aj ľudia, ktorí sa jej venujú, mohli profitovať z eurofondov.

Můžete být konkrétnější?

Ešte zatiaľ neviem oveľa viac povedať. Je to akýsi „akčný plán“ na budúce dva roky, ktorý je časťou vzdelávacieho programu ERAZMUS. Ide viac o rovinu vzdelávania medzi Slovenskou republikou a Českou republikou. Touto cestou medzinárodnej spolupráce v rámci vzdelávania by sme chceli ísť a využiť časť prostriedkov aj na takéto aktivity, ako je umelecký prednes, javiskové formy a podobne.

Je to vlastně velká výhoda, že se podařilo udržet mezinárodní československou spolupráci v uměleckém přednesu a z toho lze teď vycházet. Je to rozhodně klad, že je možnost ucházet se o využití finančních prostředků na tuto část kultury. Jaké je vlastně dnes, podle vás, prolínání české a slovenské kultury? Já mám pocit, že v Česku je to ještě horší, než na Slovensku, že tady spousta dětí slovenštině moc nerozumí. Jak se na to díváte? Myslím, že je potřebné, aby se tady mladí lidé scházeli, snažili se vzájemně si porozumět ve slovenštině i češtině. Jaký je váš názor?

Presne tak, ako ste povedali, aj keď musím povedať, že naše malé slovenské deti po česky rozumejú. V našich domácnostiach sa bežne pozeráme na české TV stanice, čo v Čechách naopak nie je také samozrejmé, to však už nie je náš problém. Myslím, že práve takéto stretnutia na rôznych festivaloch a podujatiach sú výborné na to, aby sa mladí ľudia z oboch republík vzájomne stretávali, aby sa utužovali naše vzťahy, vytvárali sa nové vazby. V našom malom meste Dolný Kubín, ktoré má 20 tis. obyvateľov, je zaujímavé to, že keď u nás hostujú českí herci, je vždy vypredané a zvláštne je aj to, že vstupenky sú často lacnejšie, ako na program so slovenskými umelcami. Jednoducho tá naša slovenská kultura je drahšia.

To je velmi zvláštní, nebude to i tím, že na Slovensku platí měna EURO?

Je to možné.

Zajímavé... Je jistě dobré vědět, co všechno může mít vliv na kulturu. Děkuji vám, že jste si našla čas pro tento rozhovor.

Pavel Stojar

Jedna písmenková...

O koho jde?

Tento básník, spisovatel, malíř a grafik se zapsal do učebnic jako jeden z nejvýraznějších umělců 20. století. Jeho výtvarné i básnické tvorbě se však dostalo uznání až posmrtně, po pádu komunistického režimu v 90. letech. Od roku 1948 do poloviny 60. let nebylo jeho dílo vůbec v Československu vystavováno, poté se stal kulturní osobou mezi umělci a zájem o něj se začal zvyšovat.

Byl básníkem-solitérem, jehož nelze označit za typického představitele katolické tvorby, byť je do ní řazen. Ve své tvorbě se opíral o křesťanské hodnoty, řešil otázky viny, trestu a mravní čistoty, avšak byl spisovatelem velmi osobitým. Zpočátku se inspiroval expresionismem, později vystupuje do popředí láska k Bohu a všem Božím stvořením, soucítí s jejich životy a utrpením. Častými motivy jeho děl jsou rodný kraj, smutek, melancholie, rozpad a smrt – tu však vzhledem ke křesťanské víře chápe jako cestu k radosti a k Bohu. Jeho nejznámější básnickou sbírkou jsou *Rty a zuby*.

Během 20. a 30. let pobýval se svou rodinou střídavě ve francouzském Grenoblu a v Petrkově, kde žil až do své smrti v roce 1971 pokorným životem. Vedl „poustevnický život“, užíval si samoty na statku a nezúčast-

malá nápověda?

ňoval se dokonce ani svých výstav. Novináři si údajně nevšiml, nebo jim odpovídal jen jedním slovem.

Ve výtvarné tvorbě se mu byla nejbližší suchá jehla. Touto technikou vytvořil mnoho grafik, které byly vystaveny například letos v Praze. Podtitul výstavy zněl: *Génius*, na kterého jsme měli zapomenout.

Návod:

Ke každému citátu, verši nebo větě doplňte autora. CH se počítá jako dvě písmena, pomlčky mezi jménem se nepočítají jako písmeno.

1. (2/9)

*Za trochu lásky šel bych světa kraj
šel s hlavou odkrytou a šel bych bosý
šel v lednu, ale v duši věčný máj
šel vichřicí, však slyšel zpívat kosy
šel pouští a měl v srdci perly rosy
za trochu lásky šel bych světa kraj.
Jak ten, kdo zpívá u dveří a prosí.*

2. (5/6)

*V lukách je nejprostší života stůl,
rozlomíš chleba, podáš ženě půl,
chléb voní zemi, bezpečný úsměv svítí,
až k pláči je prostý věneček z lučního kvítí,*

*a oblaka jdou, přeběhlo světlo, přeběhl stín,
muž má touhu rozséváče,
žena má úrodný klín...*

3. (2/3)

*Oh, jak je krásně v sedmihradské zemi! Chcete,
děti města Hameln, vejít v tento pozemský ráj?
Není nic snadnějšího. Vystupte na Koppel; v propasti,
která se tam otvírá, je brána do Sedmihrad.
Nutno však jít tmu a nocí, smutnými a vyčítavými hlasy.
Jenomže projdete-li tím vším,
jak je vám rozkošné a blaze!*

To vše znala Agnes a to vše slyšela. A na to vše vzpomínala dnes.

4. (6/6)

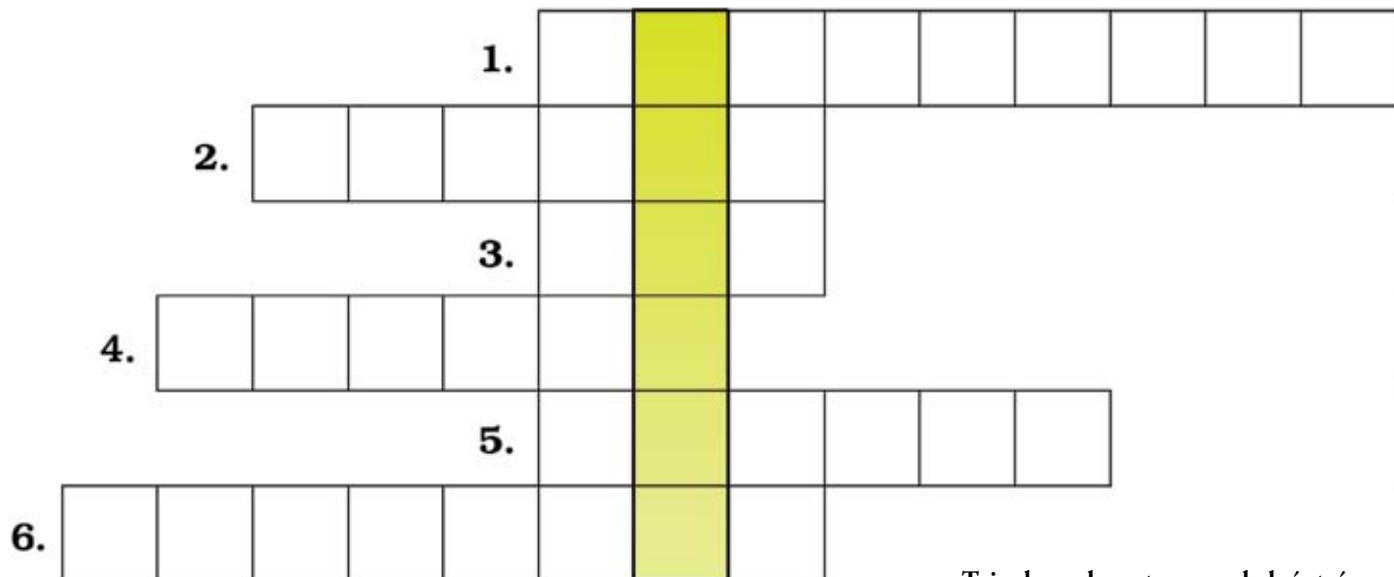
*Já u pramene jsem a žízň hynu,
horký jak oheň, zuby drkotám,
dlím v cizotě, kde mám svou domovinu,
až blízko krbu, zimnici přec mám,
...*

5. (2/6)

*Tak málo mám krve
a ještě mi teče z úst.
Až bude růst
nade mnou tráva, až budu hnít,
kdo na moje místo,
kdo zdvihne můj štít?*

6. (7/8)

*Bach mi píše jako doktor,
že mi nesvědčí
v Čechách zdraví, že prej potřebuju
změnu povětrí.
Že je v Čechách tuze dušno,
horké výpary,
mnoho smradu po té oktrojírce,
holé nezdraví!*

Tajenku naleznete na poslední stránce.

Tabulka hodnocení 2. kola

	Jméno Příjmení	Autor Název textu	David Kroča	Soňa Pariláková	Hana Kofránková	Libor Vacek	Jaroslava Čajková	Aleš Vržák	Peter Zemaník	Body II. kolo	Body I. kolo	Body celkem	Umístění II. kolo	Umístění I. kolo	Umístění celkem	čas
1	Martin MOKRÝ	Josef Hanzlík Jidáš k učeďníkům Ježíšovým	6	7	7	6,5	7	5	7	33,5	32	65,5	5-6	I. kat. 11.-12.	7	
2	Dalimil SEVCÍK	Jiří Orten První elegie	7	7	8	7	7	6	6	34	36	70	3-4	I. kat. 2.-6.	3-4	
3	Viktória REVAJOVÁ	Vásko Poppa Obľechaný jas	6	6	6	6	7,5	4	7	31	32	63	7	I. kat. 11.-12.	10	
4	Katarína KRAJČIOVÁ	Henri Michaux Lazar, spíš?	4	4,5	4	5	5,5	2	5	22,5	31	53,5	14	I. kat. 13.-14.	14	
5	Peter PODOLSKÝ	Gennadij Alexejev Variácie	6,5	8	5	6	7	5	6	30,5	34	64,5	8-10	I. kat. 8.	8	
6	Nina POMOPOŠOVÁ	Erela Farkašová montáž z knihy Opreť o tieho	5	6	6	6,5	6	6	6	30	34,5	64,5	7	II. kat. 7.	7	
7	Tajana HEVESIOVÁ	Diane di Prima Loba	6	5,5	4	8	6,5	4	5	27	33,5	60,5	11	I. kat. 9.	12	
8	Roman POLIAK	Robert Bielek Mandragora	5,5	6,5	5,5	3	9	6	7	30,5	33	63,5	8-10	I. kat. 10.	9	
9	Frederika KASIAROVÁ	Miroslav Válek Bubnovanie na opačnú stranu	7	8,5	5	6,5	7	5	8	33,5	35	68,5	5-6	I. kat. 7.	6	
10	Eva HADRAVOVÁ	Karel Šiktanc Heinovské noci	8	8	9	8,5	8	7	8	40,5	36	76,5	1	I. kat. 2.-6.	1	
11	Matěj NÁROŽNÝ	Karel Hynek Trhám broukovi nožičky	5	4	6	5	6	4	3	24	31	55	13	I. kat. 13.-14.	13	
12	Alžběta JURKOVIČOVÁ	Artur Lundkvist La condition humaine	7	7	6	7,5	8,5	7	9	37	41,5	78,5	5	II. kat. 3.	4	
13	Tereza SVERÁKOVÁ	Konstantin Biebl Nový Ikaros-montáž	7	6,5	7	7,5	7	8	6	35	36	71	2	I. kat. 2.-6.	2	
14	Mária SCHUMEROVÁ	Ján Borto Fracka na Rimave	6,5	8,5	6,5	6	7	6	8	34	36	70	3-4	I. kat. 2.-6.	3-4	
15	Radim ŠÍP	Rainer Maria Rilke Osmá elegie	8	8	8,5	7,5	7	8	7	38,5	39,5	78	3	II. kat. 5.	5	
16	Pavol NATHER	Lawrence Ferlinghetti Kristus sa zostaveral	7,5	7,5	7,5	8	7,5	6	8	38	40,5	78,5	4	II. kat. 4.	3	
17	Renata JURCOVÁ	Míla Haugová Archivy tela	8	8	6,5	7	8,5	8	9	39,5	42,5	82	1	II. kat. 2.	2	
18	Jana MACHALÍKOVÁ	Míla Haugová Archivy tela	8	7	7	9	7	9	8	39	44,5	83,5	2	II. kat. 1.	1	
19	Michela PALAŠČÁKOVÁ	Ludivík Aškenazy Spoje	7	6	6,5	6,5	5,5	5,5	6	30,5	39,5	70	8-10	I. kat. 1.	5	
20	Johana VÁSKOVÁ	Ivan Wernisch Vrabc	5,5	5	6	6	3	7	4	26,5	36	62,5	12	I. kat. 2.-6.	11	
21	Natalie BOČKOVÁ	Ludivík Aškenazy Černá bedýnka	6,5	6,5	6,5	8	6,5	7	7	33,5	38	71,5	6	II. kat. 6.	6	

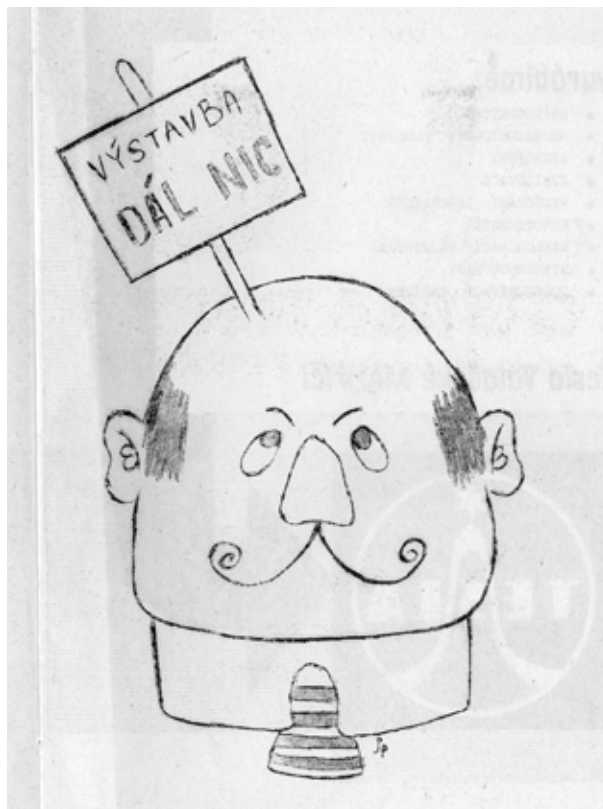
Festivalové menu

Hermelín na grilu a chléb	50 Kč
Párek v rohlíku, hořčice, kečup	20 Kč
Utopenec, chléb	30 Kč
Váhalova klobása, chléb, hořčice	40 Kč
Valašská kyselice, chléb	30 Kč
Guláš, chléb	70 Kč
Kuřecí řízek, bramborový salát	70 Kč
Smažený sýr, opékané brambory	70 Kč
Šopský salát	55 Kč
Řecký salát	55 Kč
Domácí štrůdl s jablky	25 Kč
Valašský frgál 1/4	35 Kč

Přejeme Vám dobrou chuť.

Pokud jste byli pozorní, mohli jste si všimnout, že v minulém čísle Festivalových listů se vyskytla chyba. Tedy, určitě nebyla jenom jedna, ale tato je docela podstatná a určitě se z naší strany nejedná o záměr někoho poškodit. O co jde? Ve včerejším rozhovoru s Novými tvářemi jsme omylem zaměnili jméno Kataríny Krajčiové s Radkou Solárovou. Bylo to způsobeno zmatkem na diktafonové nahrávce a mou vinou při přepisování. Rozhovor a fotografie tedy patří Radce Solárové, ne Kataríně. Proto se oběma slečnám upřímně omlouvám, výtisky s uvedenou chybou byly rozdány dříve, než jsme na ní v redakci přišli, ale v dotisku už jsou uvedené informace správně.

Nika Reiler

Na konci října roku 1969 bylo na Moravském festivalu poezie ještě „veselo“. Ve festivalovém zpravodaji se našlo místo i pro kreslené vtipy. Tento symbolicky vyšel v posledním čísle 5. ročníku MFP 28. 10. 1969. S nástupem tzv. „normalizace“, od roku 1970, kreslené vtipy a podobné rozvernosti ve zpravodajích nahradily projevy všelijakých soudruhů, místních, okresních i krajských funkcionářů. Naštěstí ve Festivalových listech nepřežily do našich časů. A naštěstí přežila poezie...

ZAVÍRÁKY ALEŠE LINDUŠKY

Strach žít

*Bojíme se,
máme strach,
klaníme se,
chvějeme se na márách.*

*Z čeho máme strach,
proč bojíme se žít?
Vždyt být je tak přirozené,
a mít neznamená nic.*

*Bojíme se,
máme strach,
hrbíme se,
chvějeme se v putykách.*

*Z čeho máme strach,
proč bojíme se jít?
Vždyt říct ne je tak přirozené,
a zisk ztrácí, kdo nemá cíl.*

*Bojíme se,
tušíme krach,
plazíme se,
třese se v čekárnách.*

*Z čeho máme strach,
proč bojíme se bít?
Vždyt stát rovně je tak přirozené,
jen statečné srdce najde klid.*

Svobodu!!!

Roky a vteřiny

*Nepočítej vteřiny,
nepočítej hodiny,
nepočítej čas.*

*Počítej, kolikrát jsi miloval,
počítej, kolikrát jsi měl rád,
počítej, kolikrát ses za pravdu rval.*

*Nepočítej hodiny,
nepočítej roky,
nepočítej úroky.*

*Počítej, kolikrát ses smál,
počítej, kolikrát jsi radost dal,
počítej, kolikrát tě strach zahnal.*

*Nepočítej peníze,
nepočítej daň,
nepočítej život.*

*Počítej, kolikrát jsi to vzdal,
počítej, kolikrát jsi vytrval,
počítej svého srdce ráj.*

**Tajenka ze strany 14:
REYNEK (Bohuslav)**

Foto na titulní straně: Kovaničová Alžbeta.

partneři MINISTERSTVO KULTURY CABOT MĚSTO VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ kulturní zařízení Zlínský kraj e-klub VALAŠSKÝ deník Jalovec FANTOM KULTURNÍ MAGAZÍN Mediální centrum

Festivalové listy 50. Mezinárodního festivalu poezie pro účastníky festivalu vydává Kulturní zařízení města Valašského Meziříčí, příspěvková organizace. Redakce: Karel Prokeš – šéfredaktor, Ondřej Smolka, Pavel Stojar, Nika Reiler, Bára Sobotková, Tereza Barošová, Aleš Linduška, Jiří Jurečka.